

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadınlar güvencesiz, erkeklerle eşit olmayan ücretlerle ve yarı zamanlı çalışmak zorunda kalmakta, çalışma alanlarında taciz başta olmak üzere erkek egemenliğinden kaynaklı birçok sorun yaşamaktadırlar. Bununla birlikte emekçi kadınlar, yaşamın her alanında olduğu gibi iş yaşamında da mobbing ve ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Bu bağlamda, Türkiye’de kadınların tam zamanlı ve güvenceli işlerle işgücüne katılımını sağlamak, çalışma yaşamından uzaklaştıran ayrımcı politikaları önlenmek ve istihdam edilebilirliğini azaltan sorunları araştırılmak amacı ile Anayasanın 98. ve İç Tüzüğü’nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması için gereğini arz ve talep ederiz.

Ayten KORDU

Tunceli Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Anayasa ile güvence altına alınan çalışma hakkı bütün yurttaşlar için en temel insan haklarındandır. Ancak, emek sınıfının bir parçası olan kadın emekçiler geçmişte olduğu gibi günümüzde de çok sayıda sorun ile karşı karşıyadırlar. Bununla birlikte savaş ve ekonomik kriz süreçlerinde çocuklarla birlikte krizden en çok kadınlar etkilenmektedir. Bu da kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta yaşadıkları sorunları daha da derinleştirmektedir. Örneğin ekonomik kriz dönemlerinde ilk olarak kadın emekçiler işten çıkarılmaktadır. Dolayısıyla ekonomik krizin derinlikli olarak yaşandığı günümüz Türkiye’sinde kadınların erkek egemen sistemden kaynaklı çalışırken karşılaştıkları ayrımcı ve ötekileştirici politikalar da derinleşerek devam etmektedir. Hemen hemen bütün sektörler olmak üzere özellikle tekstil ve hizmet sektöründe çalışan kadınlar ucuz işgücü olarak görülmekte, kurlsız ve güvencesiz çalışmaya mahkûm edilmektedir. Kadın-erkek arasındaki eşitsiz yaşam koşulları kadınları işe giriş aşamasından başlayarak erkeklere nazaran dezavantajlı konuma sıkıştırmakta ve çalışma hayatlarında çeşitli sorunlara maruz kalmalarına sebep olmaktadır. Yoğun bir şekilde fırsat eşitsizliği, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, cinsiyetçi mobbing ve cinsel taciz gibi sorunlar ile mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar.

Kadınların yaşadıkları yapısal sorunlar birçok yanıyla gerçekçiliği tartışma konusu olan resmi verilerden dahi açıkça anlaşılmaktadır. DİSK-AR'ın (Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi) 19 Şubat 2024 bültenine; TÜİK'in 2023 4. çeyreğinde geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 23 iken her 5 kadından yalnızca 1'i kayıtlı ve tam zamanlı istihdam edilmektedir. Gerçek genç işsizliği yüzde 32,3, genç kadın işsizliği ise yüzde 41,1'dir.

TÜİK'in resmi istihdam oranı 2023 4. çeyrekte yüzde 48,8 olarak açıklanırken, DİSK-AR tarafından TÜİK verilerinden hareketle hesaplanan Kayıtlı Tam Zamanlı İstihdam (KATİ) oranı yüzde 34,5 olarak gerçekleşmiştir. Kadınlarda resmi istihdam oranı yüzde 31,8 iken KATİ oranı yüzde 20,1 ve erkeklerde resmi istihdam oranı yüzde 66,1 olarak açıklanmışken KATİ oranı yüzde 49,2 olarak hesaplanmıştır.

TÜİK'in 2023 4. çeyrek üç aylık verilerine göre hem dar hem geniş tanımlı işsizliğin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında kadınlarda işsizliğin çok daha yüksek olduğu görülmektedir. 2023 4. çeyreğinde dar tanımlı işsizlik erkeklerde yüzde 7,2 ve kadınlarda ise yüzde 11,8 olarak açıklanmıştır. Geniş tanımlı işsizlik (âtıl işgücü) oranı ise erkeklerde yüzde 18,1 ve kadınlarda yüzde 31,2 olarak gerçekleşmiştir. Böylece kadınlarda dar tanımlı işsizlik oranı erkeklerden 4,6 ve geniş tanımlı işsizlik oranı ise 13,1 puan yüksek seyrettiği anlaşılmaktadır.

TÜİK tarafından 2023 yılı 4. çeyrekte dar tanımlı kadın işsizliği 1 milyon 405 bin ve erkek işsizliği ise 1 milyon 664 bin olarak açıklandı. TÜİK verilerinden yararlanarak hesapladığımız geniş tanımlı işsiz sayısı ise kadınlarda 4 milyon 405 bin ve erkeklerde ise 4 milyon 430 bin olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

TÜİK 2023 4. çeyreğinde genç kadınlarda geniş tanımlı işsizlik ise daha yüksek oranda seyretmeye devam etmektedir. 15-24 yaş arası erkeklerde dar tanımlı işsizlik yüzde 12,5 ve geniş tanımlı işsizlik yüzde 27 olarak hesaplanırken, 15-24 yaş arası genç kadınlarda ise dar tanımlı işsizlik yüzde 21,7, geniş tanımlı işsizlik yüzde 41,1 olarak hesaplanmıştır.

Kadınların işgücüne katılmasının önünde cinsiyetçi önyargılar ve ayrımcılık, erkek egemen sisteme dayalı cinsiyet rolleri, bakım ve eviçi emeğin kadınlara yüklenilmesi, kadınların çoğunlukla güvencesiz ve düşük ücretli işlerde çalışabilmeleri gibi engeller bulunmaktadır. Üniversite mezunu birçok kadın aynı zamanda eğitim, bilgi ve becerilerinin altında ve düşük ücretli işlerde çalışmakta ya da eğitimlerine uygun iş bulamadıklarından işsiz kalmaktadırlar. Eksik istihdam olarak nitelenen bu sorun, erkek egemen sistemin beslediği kadın emeğinin değersizleştirilmesi anlayışı, istihdam ve eğitim politikalarındaki sorunlardan kaynaklanmaktadır. Genel olarak işsizlik, çalışmak isteyip de iş bulamayan çalışma çağındaki nüfusun, kendilerinden kaynaklı bir yetersizlik veya beceriksizlik değil; ekonomi yönetiminde söz sahibi olanlardan kaynaklanan bir yetersizlik ve toplumsal bir olgudur ve rakamlarla ifade edildiği gibi, kadınları daha ağır biçimde etkilemektedir.

GEREKÇE

Kadınların karşı karşıya kaldıkları yapısal sorunlardan biri de yoğunluklu olarak kayıt dışı çalıştırılmalarıdır. Sektörel bazda bakıldığında tarım sektörü, inşaat sektörü, küçük çaplı işletmeler, geçici ve mevsimlik işlerde kayıt dışılığın daha yoğun olduğu izlenmektedir. Kayıt dışılığın en fazla görüldüğü gruplar ise, kadın işçiler, işsizler, vasıfsız kişiler, çocuk işçiler, yabancı kaçak işçiler, emekliler ve serbest çalışanlar olarak görülmektedir.

Kadınların işgücüne katılmasının önünde cinsiyetçilik ve buna dayalı gelişen ayrımcılık politikaları büyük rol oynamaktadır. Örneğin, hamile kadın işçilerin işten atılması ve işe alınmaması kadınların karşı karşıya kaldıkları en önemli yapısal sorunlardan birisi olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanında tazminatsız olarak işten ayrılmaları için tekstil sektöründe hamile işçi kadınlar vardiyalı ve zehirli maddelerle üretim yapılan yerlerde çalışmaya zorlanmakta, daha çok mobbinge ve tacize uğramaktadırlar. Bu nedenle birçok işveren işe alımlarda erkeklere ya öncelik tanımakta ya da sadece erkekleri tercih etmektedir. Yine çalışma hayatında kadınlar ile erkekler arasında ücretlendirmede eşitsizlik yaşanması çok yaygın bir uygulama olarak karşımızda durmaktadır.

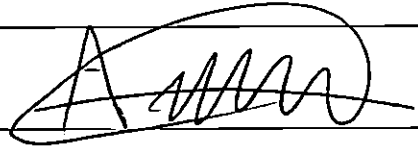
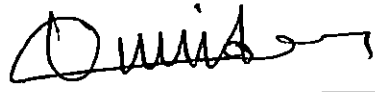
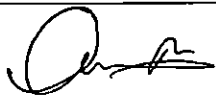
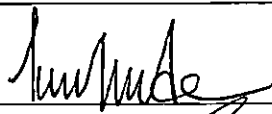
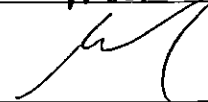
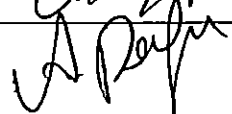
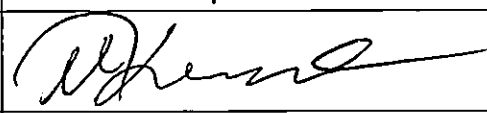
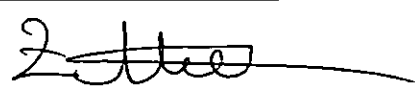
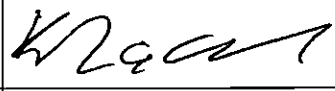
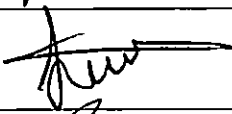
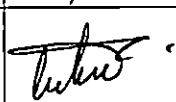
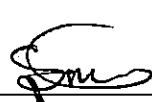
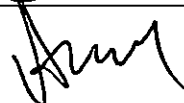
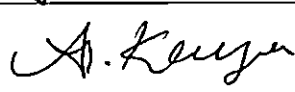
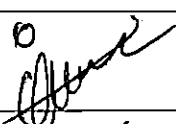
Türkiye’de, eşi vefat etmiş kadınlar ile boşanmış kadınlar benzer yoksulluk koşullarıyla baş etmeye çalışmalarına rağmen, eşi vefat etmiş kadınlar için kurulan Sosyal Yardım Programlarından boşanmış kadınlar yeterince yararlanamamaktadır. Pek çok ülkede evliliğini sona erdiren kadınlara yönelik, kadınların tek başına geçinebileceği güçlü sosyal destek programları oluşturulmuştur. Boşanmış kadınların işgücüne katılımını kolaylaştıracak önlemlerin alınması; tüm bireylere tanınması gereken yaşlı, hasta ve çocuk bakım hizmetlerinin bütün kadınları da kapsayacak şekilde genişletilmesi, maddi, hukuki ve psikolojik desteklerin verilmesi kadınların devam ettirmek istemedikleri evliliklerini sonlandırmalarına yardımcı olmakta, ekonomik olarak atılacak bu adamlar erkek şiddetine yönelik mücadelede de önemli bir yer tutmaktadır. Oysa bugün Türkiye’de ne kadınlar için güvenceli istihdama ilişkin ne de kadın yoksulluğunu önlemeye ilişkin etkin bir planlama mevcut değilken bilinçli bir şekilde yoksulluk nafakasının kaldırılması dahi gündeme getirilmektedir.

Kuşkusuz, istihdam ve kadın yoksulluğuna karşı politikalar, kadınların bağımsız biçimde yaşamlarını sürdürebilmeleri ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi için büyük önem taşımaktadır. Ancak AKP-MHP iktidarının bugüne dek hem kadına yönelik şiddetin azaltılması hem de kadın istihdamı ve yoksulluğun önlenmesine dair izlediği programların yetersiz kaldığı ve kadını esas almadığı açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu nedenle kadınların insana yakışır ve güvenceli işlerde istihdam

edilebilmeleri için, eşitlik prensibiyle, gerçek bir kadın istihdam programı oluşturulması gerekmektedir.

Bununla birlikte özellikle, kadınlar cinsiyetçiliğe, cinsiyetçi sömürüye ve baskıya maruz kalmaktadırlar. Türkiye'nin en yoksul ve en yoksun kesimi kadınlardan oluşmaktadır. Kamusal alanda oldukça kırılğan, iktisadi alanda ise 'yoksun' bir pozisyonda tutulmaları, kadınlar için ekonomik şiddeti ve derin bir yoksulluğu beraberinde getirmektedir. Bu nedenle ev içi emeğin değerinin tanınarak ev emekçisi kadınlara sigorta ve emeklilik hakkı verilmesi, ev eksenli çalışan kadınların işçi sayılmaları ve sigortalarının yapılması gerekmektedir.

Kadınların çalışma yaşamında maruz bırakıldığı bu adaletsizliklerin giderilmesi, çalışma yaşamından kadını uzaklaştıran, istihdam edilebilirliğini azaltan faktörlerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bunun için başta cinsiyetçi kodlarla mücadele etmek, çalışma yaşamında kadınlar üzerine özgün araştırmalar ve düzenlenmeler yapmak adına meclis araştırmasının açılması elzemdir. Kadınlar için güvenceli istidam olanaklarının yaratılması ve güvencesiz istihdama son verilmesi, eşit işe eşit ücret, tüm çalışanlar için gelir kaybı olmaksızın çalışma saatlerinin düşürülmesi, işgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmesi, sendikal haklar ile sağlık ve sosyal güvenlik hakkının güvence altına alınması, çocuk, engelli, yaşlı bakım hizmetlerinin kamusal, kurumsal hizmetler olarak sunumu, kadınların iş yaşamına ve toplumsal yaşama eşit biçimde katılımı için atılması gereken ilk adımlardır. Bu nedenlerle, kadınların tam zamanlı ve güvenceli işlerle işgücüne katılımını sağlamak için gerekli politikaların belirlenerek hayata geçirilmesi için bir Araştırma Komisyonunun kurulmasını teklif ederim.

1	Sinan Ataymenek Van		
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	G. Otlur
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DIYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	Mehmet Kamaç	DIYARBAKIR	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DIYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	IĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DIYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	